

Bekturuş Salgamani

(1958)

Bekturuş Salgamani (Tabaldiyev), 1958 yılı Nookat ilçesinin Eski-Nookat köyünde doğdu. Oş Pamuktan Kumaş Dokumacılık Fabrikasında, "Mugalimder Gaze-

tasında", "Caş Leniçi" dergisinde, "Zaman Kırgızistan" gazetesinde çalıştı. "Üçüncü Konguroodon Kiyin (Üçüncü Çan Sesinden Sonra)" adlı şiirler kitabı vardır.

Şiirler

UŞAK
(Dastan)

Arzıp, süyüp cürüşüp baş koşuşkan
tam-taş salıp,
üç perzenttüü boluşkan
dosum menen ayaşımın ortosun
kara müşik araladı kokustan.
Caşoosuna avaz kılçu büt kıştak,
Çoo-cayın men kiyin uktum dosumdan.

İşkanada, -
körsö, dosum iştegen
inagıraak bolot da bir kız menen.
"-Köñüldöş!" - dep çıkarışat
eköösün,
anı bul da,
biykeç da bilbegen.
Ar mekeme, camaat, ayıl, köçödö
candar bar go kündön da öön izdegen.

Oozdon oozgo,
üydön üygö şır kirip,
ulam türü cañılanıp, kulpurup
al ayıñ kep ayaşıma cetpeybi,
akılduu can işene albayt bir turup.
İşenbeyin dese büt curt aytuuda, -
dal uşundan ketet cañcal, çır çıgıp.

-Dalildeymen! - dep dosum ak ekenin,
iliktedi kim kanday, ne degenin.
Carı menen betteştirdi al kızdı,
kepke tarttı adamdardın neçenin.
Kança meenet kılın, başın tappadı,
uşak üçün tabaldabı egerim.

Acıratı akırı kalk uşagı, -
endi kimge üç balanın ubalı?!
Dosum içip ketet - kuru calanı
kötörüşkö cetpey erki, çıdamı.
Tündö bolso tam başında asılıp
ölgön cerden alıp tüştük biz anı...

Uşak! Gıypat!
Aytsa oşol uşaktan
lazzat tabıp, çıkandar bar kumardan.
Pendeler bar - tüptüz cürsöñ körüşpöy,
müdürlösñ "- Cıgıldı!" - dep çırgan.
Küygün, ölgün - gıypatçıga kep emes,
korkpoyt alar köz caş, kargış, ubaldan.

DEDİKODU.
(Destan)

Arzulayıp, severek evlenmişler
Ev dam kurup,
Üç çocuklu olmuşlar
Dostumla hanımının arasından
Kara kedi keçti aniden.
Yaşantılarına hayran kalırdı tüm köy halkı,
Durumunu ben sonra duydum dostumdan.

İş yerinde,-
meğer, dostum çalışıyormuş
iyi anlaştığı bir kızla birlikte.
"Seviyorlar!"-diye çıkarmışlar
ikisinin adını,
bu durumu,
hanumefendi de bilmiyormuş.
Her iş yerinde, cemaatte, köyde, sokakta
insanlar var ya güneşte bile kusur arayan.

Ağızdan ağza,
evden eve hemen yayılıp,
her defasında farklılaşıp, değişip
o dedikodu hanımına dek varmaz mı,
akıllı kadın inanmak istemez ilk önce.
inanmak istemese de tüm insanların dilinde,-
tam da burada kopar kavga, gürültü.

- İspat ederim! diyerek dostum suçsuzluğunu,
araştırdı kimin nasıl, ne dediğini.
hanımı ile yüzleştirdi o kızı,
sorguya çekti nice insanların.
ne kadar uğraşsa da, kaynağını bulamadı,
dedikodunun ucunu bulamadı dostum.

Ayırıldı sonunda onları halk içindeki dedikodu,
şimdi kimindir bu üç çocuğun vebali?!
Dostum içkiye verdi kendini, kuru iftirayı
kaldırmaya yetmedi gücü, direnci.
Bir gece ise evinin çatısında kendini astığı
öldüğü yerden indirdik biz onu....

Dedikodu! İftira!
Söylese o dedikodudan
haz duyup, hevesini kandıranlar var.
İnsanlar var, başın dik yürürken görmeyen,
ayağın takılrsa "Düştü!" diye çıkaran.
Mahvolman, ölmen iftiracı için önemli değil,
korkmaz onlar göz yaşından, kargıştan, vebalden.

Köralbastan iygilingi işinin,
biröö gynat kılat seni künü-tün.
Aytısa biröö mül, düynöñö iç tarıp,
kimdergedir cakpayt kiygen kiyimiñ.
A kee biröö aram oysuz, cöndön cön
asta çağıp koyot uşak biligin.

Oşol bilik kömüsködö tutanıp,
calın sekin aloo tartıp, küç alıp
kete beret türkün boyok koşulup,
"aytuuçunun" cöndömünö ılayık.
Al taanımal adamdarga ayrıkça
tez cabışat atın tetir çıkarıp.

Samolyotto, ce kemedede - deñizde
çaykanada, toydo - tasmal çetinde,
görüstön, col mektep, abak, konokto,
kala berse ıyık delgen meçitte,
telefondu dağı uşak ayılat
caz, cay, kış, küz,
tañda, күndüz, keçinde.

Çaşoodosuñ deydi şaarda bul kezde,
sen tuuraluu, maselen, bir kep ketse,
altı münöt ötpöy ayılga ugulup,
talkuulanıp kalat tuulgan cergeñde.
Celgenine cel da cetpeyt uşaktıñ -
uşak sımal tez tarkabayt eç nerse.

Erdi-zayıp acıraşıp ketişken,
dos kas bolup,
bir tuugandar çekişken
uçurlardı biyakka koy,
tarıhta
ırktı, sıydı buzar aygak kebiñden
ölkölördün tıñ çekteri buzulup
uruş, çabış çıkkın çaktar kezikken.

Ak cerinen çalınışıp ayıñga
azap tartıp cüröt kaçça azır da.
Ötkön neçen ak-karası bilinbey,
cürgön kaçça alalbastan kalıs baa!?
Uşak!
Saga çıday albay erööldö
uluu Puşkin ölgön külgün çağında.

Kaarduu uşul XX. kılımda
kanduu 38 - cılında
Abdikadır, Akmal, Magcan, Bayalı,
Cusup, Gafur, Törökuldar kıyılssa,
o, Türkstan!
Mınday kaçça mıktı uuluñ
gıypat sözdün cemi bolgon çınında.

Ayñ keptin keerinen cön ötpöy kün,
kördük küyüp sızdağanın köptördün.
Birok bir da uşaqçının kılımkça
tartılğanın, caza alğanın körböysüñ.
Cışan çaksa ayıgasıñ uusunan,
sakalbayt-ov, uusu uşak sözdördün.

*Çekemeyip işinin başarısını,
birileri iftira eder gece gündüz demeden.
Birileri malına mülküne göz dikip söylese,
başka birilerinin de hoşuna gitmez giyimini.
Bazıları ise düşüncesizce, hiç sebepsiz
gizlice yakar dedikodunun fitilini.*

*O fitil görünmeden tutuşup,
Alevleri yavaşça alevlenip, güç alıp
Gider çeşitli renk karışıp,
"Söyleyenin" yeteneğine göre.
O ünlü insanlara özellikle
Tez buluşur adımı ters tanıtıp.*

*Uçakta veya gemide denizdeyken
çayhanede, düğünde sofradayken,
mezarda, yolda, hapiste, misafirlikte,
hatta, kutsal dediğimiz camide,
telefondu dahi dedikodu söylenir
bahar, yaz, kış, güz,
şafakta, gündüz, gecede.*

*Yaşamaktasın diyelim şehirde bu sıra,
sen hakkında, mesela, bir laf çıkarılssa,
altı dakika geçmeden köyde duyulur,
tartışılmaya başlanır memleketinde.
Yayıma hızına rüzgâr bile ulaşamaz dedikodunun,-
dedikodu kadar tez yayılmaz hiç bir şey.*

*Karı koca yollarını ayırmışlar,
dostlar düşman olmuş,
öz kardeşler savaşmış
bunlar bir tarafa,
tarih içinde
birliği, saygıyı bozan bu çirkin sözlerle
ülkelerin sakin yatan surları bozulmuş
savaşın, kavganın çıktığı bile görülmüş.*

*Haklıyken iftiraya uğrayıp
Azap çekmektedir niceleri şimdi de.
Geçmişte nice ak mı kara mı bilinmeden,
niceleri adil değerlendirilmeden yaşadı?!
Dedikodu!
Sana dayanamayıp düelloda
Ulu Puşkin ölmüş genç yaşında.*

*Kahırlı bu XX. asırda
kanlı 38 yılında
Abdikadır, Akmal, Magcan, Bayalı,
Cusup, Gafur, Törökul'lar kıyılmışsa,
ah, Türkistan!
bunun gibi nice yiğit evladın
iftiranın kurbanı olmuş gerçekte.*

*Dedikodunun gazabından gün göremeyip,
birçok ağlayıp sızlayanları gördük.
Fakat bir tane bile dedikoducunun cezasına
çarptırıldığını, ceza aldığını göremezsin.
Yılan soktuğunda yine zehirle iyileşirsin,
iyileşemezsin ah, zehrinden dedikodu sözlerin.*

Bakanozdor bar cakşını caşırıp,
asmandatat kemtigiñdi aşırıp.
Ölgöndördün,
alardı öltürgöndördün
ısımdarı kelet tilge alınıp.
Nege, nege aygakçının ısımı
aytılbastan kala beret katılıp?!

Bilip-bilbey aytkan calaa, ayıñdan
üç balanı ayap - cetim kalışkan,
kırkka çıkpay cesir kalgan ayaşka
miñ sögülüp, miñ kayışıp kabırgam,
alemderdin oçoğunda burkurap,
kelatamın dosum catkan kabırdan.

Kotur taşın katıp cürçü koynuna,
taba koygon köölöçü köp coldu da,
uşakçılar arbın, arbın!
Büt düynö
añızdarga, imişterge toltura.
Kendiriñer kesilbesin uşaktan,
ey, adamdar,
adamdar, sak bolgula!

*Ağzı boşlar var olan iyileri saklayıp,
Göklere yükseltir eksiklerini çoğaltıp.
Ölenlerin,
Onları öldürenlerin
İsimleri gelir dile alınıp.
Niye, niye iftiracının ismi
Söylenmeden kalır unutulup?!*

*Bilip bilmeden söylenen iftira, suçlamadan
acıyıp yetim kalan üç çocuğa,
daha kırk yaşına gelmeden dul kalan hanımına
bin kere yanar; bin kere sızlar yüreğim,
alemlerin ocağında gürleyerek,
geliyorum dostumun yattığı kabirden.*

*Kötü düşüncelerini gizleyen koynunda,
hemen bulan lekeleyici çok yolu da,
dedikoducular çok, çok!
bütün dünya
söylentilerle, dedikodularla doludur.
mutluluğunuz bozulmasın dedikoduyla,
ey, insanlar,
insanlar; dikkatli olun!*